CĂLUGĂRII CU ARIPI

Irina Constantinescu
PhD. student, University of Bucharest

„Părintele Roman, odinioară călugărul Alexandru, trăiește deja de mulți ani ca zăvorât în schitul părintelui Dositei, între mlaștinile Pskovului. Nu demult am publicat încă o cărticică cu minunatele lui versuri”[1]

Abstract:Christianity, through the monks „as the angels” has given a continous presence in the Christian world. They are the spiritual sentinels in a kingdom/empire that wished to be the mirror of the heavenly kingdom: Byzantium, Constantinople – „The City of the Angels”. They are teachers, taumaturgists, diplomats, linguists, poets, musicians, painters and architects. They are fighters in the „word war” against heresies, against iconoclasm. By virtue of obedience to God's forgiveness for the disobedience of the protoparents . Through pure discernment, wise counsel, they became spiritual guidance for the poor and the kings. They are friends of the Truth. And they are among us…

Keywords: christianity, monks, abbey, european culture

Deșertul Egiptului, al *Nilului Inferior* , prima destinație pentru cei care caută apropierea de Dumnezeu. Preluând de la *Pahomie*[2] modelul monahic, *Sf. Antonie cel Mare* alcătuiește prima așezare monahică în deșertul egiptean, cu reguli pe care numai cei cu adevărată chemare le pot respecta. Din Ierusalim, se retrăgeau în *deșertul Arabiei*, din Antiohia spre *Munții Taurus* din *Capadocia* și *Armenia*. Lucru firesc era să auzi foarte des despre oameni cu diferite meserii sau ocupații, bogați și/sau săraci, că iau calea fie a deșertului, fie a vreunei mânăstiri.

Aceste prime secole de creștinism (sec.II-IV) sunt *perioada atleților întru credință.* Dacă antichitatea avea modelul eroilor, cu idealul nemuririi, creștinismul are modelul sfinților. *Imitatio Christi* pentru contemporani, o nouă paradigmă pedagogică spre care se va îndrepta încrederea, educația în familie, exercițiu de caracter pentru tineri și nu numai, o continuare, într-o cheie revelată, a bazei civilizației greco-romane de bună esență; renunțarea la bunurile pământești, indiferența pentru ranguri sau onoruri, moralitatea, seriozitatea și intransigența față de alunecările de la dreapta judecată prin credință desființau diferențele dintre colibă și palat. Erau vremuri ale Mărturisitorilor, Părinților Bisericii, acei „nebuni întru Hristos”. *Monahismul* preia autoritatea și responsabilitatea pentru noua civilizație - *Orientul Bizantin* cu laturile sale vestice și răsăritene.[3]

În secolele V-VII spațiul ortodox *(Orientul Apropiat, Egipt, Asia Mică, Tracia, Constantinopol* (mai puțin Occidentul), aria mediteraneană a Siriei cunoaște *monahismul stilit*, o formă de martiriu nesângeros. Condițiile de orice fel favorizează apariția și dezvoltarea acestui „*modus vivendi* pe care îl descoperă Dumnezeu anumitor creștini ca o vocație particulară”[4] .

---

[1] Arhimandrit Tihon (*Șevkunov*), *Sfinții nesfinți și alte povestiri*, trad. Cristea Florentina, Galați, Ed. Egumenița, 2013, p. 480.

[2] Călugăr viețuitor în deșertul Nitriei, Egiptul de Jos, n. în Thebaida de Sus –Egipt (292-9 mai 346), părinții păgâni, inițiatorul primei forme de monahism cenobit. Regula lui a fost model Sf. Benedict de Nursia. Cf. informațiilor de pe site-urile www.wikipedia.ro și www.cuvântortodox.ro.

[3] Henri-Irénée Marrou*, Istoria educației în antichitate, vol.I., Buc., Ed. Meridiane, 1997,* pp. 15 ș.u.

[4] Maxim Vlad, Asist. Univ. Drd. Protos., *Priveliștea lumii, Stâlpnicii în spiritualitatea monahal. O introducere,* Colecția Isihasm, Ed. Platytera, 2007, p. 18.

BDD-A29637 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:06:08 UTC)

Călugării rătăcitori în *Asia Mică*[5]*:* unii, așa-numiții *„ierbivori*", pentru că se hrăneau cu ierburi și rădăcini. „Ei luau atitudinea lui Adam care se ascundea în tufișuri, fugeau de lume și se înrudeau cu lumea animală"; *„zăvorâții*", care refuzau lumea și cuvântul și se îngroapă de vii în obscuritatea unor morminte sau gropi. Aici se află proba lepădării de sine, singuratate și tăcere, prefața morții; *„dendriții*", înlănțuiți de o creangă prin copaci, departe de a păși pe pământul atât de întinat de oameni. Acolo, asemenea păsărilor, se simțeau mai aproape de Cer, de Casa lui Dumnezeu; *„încremeniții*", care alegeau nemișcarea, cu brațele deschise în formă de cruce, ca o rugăciune continuă, amintind de menirea verticalității, a duhului care tinde mereu spre Creator.

Alții, *„staționarii*", tot timpul în picioare, precum *Sf. Maron*, în vecinătatea stâlpului Sf. Simeon. Se spune că *Sf. Simeon cel Mare* a stat un an doar sprijinit într-un picior.

Apoi sunt „cei fără somn", *acemiții…* Obișnuit lucru era ca acești oameni să fie căutați de semenii impresionați de tăria și perseverenta lor strigare spre Dumnezeu, „egali cu îngerii"[6].

Stâlpnicii, o formă de asceză apărută în *Siria*, care, prin etosul specific este matricea acestui curent spiritual, prin calitatea gravă, profundă a sufletului sirian, așezarea mediteraneană, benefică aspirațiilor de calitate atât sociale, politice sau religioase și aduce mărturiile documentelor scrise.

De *Antiohia,* oraș prosper, material și spiritual, baza aprovizionării Constantinopolului cu produse esențiale (grâu, ulei, miere, ceară) se leagă *numele primului stâlpnic, Sf. Simeon cel Bătrân*, urmat de *Sf. Simeon cel Tânăr de la Muntele Minunat*[7].

"Este unanim recunoscut faptul că noutatea atrage și că ea influențează acțiunile și comportamentul celorlalți. Stâlpnicia nu putea face excepție de la regulă. Stâlpnicia încă de la debutul ei a fost întîmpinată cu ostilitate și neîncredere, nu numai în înaltele pături elenizate ale societății, ci chiar și în mediile ecleziastice (…) Opoziție a întâmpinat și din partea călugărilor egipteni care auzind vorbindu-se de acest nou gen de penitență, au trimis o scrisoare de excomunicare" iar delegația părinților egipteni l-au supus pe Sf. Simion Stâlpnicul la „proba smereniei, pentru a verifica autenticitatea noului fel de viață pe care acesta îl inițiase (…) Monahii egipteni nu puteau lăsa să le scape controlul mișcării monastice pe care ei au avut onoarea să o fondeze. Însă, după cum afirmă Teodor Citețul (Lectorul), când ei au fost mai bine informați despre virtuțile sale au intrat în comuniune cu el. „Însă după ce cunoscură sfințenia sa îl admiseră la împărtășirea lor"[8]. O judecată sănătoasă, o spiritualitate profundă. Nimic pentru ei, nu pregetau să se implice în viața Bisericii, intervenind, dacă erau necesari, în marile dispute sociale, politice sau teologice[9]. Din *Viața Sf. Simeon Stâlpnicul, scrisă de Teodoret de Cyr* aflăm despre afluența mare de oameni (ismaeliți, armeni, perși, spanioli, englezi, bretoni sau gali), pe *beduini*, călătorii liberi ai stepei siriene. Încep să apară cei care îi urmează exemplul. Hrana puțină, frugală, somn mai deloc, trezi pentru orele de rugăciune zi și noapte, frig sau arșiță ca un plumb topit, vântul dinspre *Munții Taurus* necruțător, doar un minim de acoperământ, o balustradă, câteva vreascuri, o platformă cât să nu cadă ca „din cuib". Coborau doar pentru Sf. Euharistie, iar Sfintele Taine se oficiau la piciorul stâlpului.

[5] *Ibidem*, p. 27.
[6] Evdokimov, Paul, *Vârstele vieții spirituale*, Cuvânt înainte și trad. Pr. Prof. Ion Buga, Ed. Christiana, Buc., 1993, pp. 96-97.
[7] Vezi p. 4.
[8] Maxim, Vlad, Asist. Univ. Drd. Protos., *Op.cit*., pp. 30-33, *apud* Nichifor Calist, *Prescurtarea istoriei lui Teodor Citețul*, trad. de Iosif Gheorghian, Tipografia Cărților Bisericești, Buc., 1899, p. 296 (vezi și T.Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului creștin, I Manualul sistematic*, trad. Ioan Ică jr. Ed. Deisis, Sibiu 1997, pp. 248, 426). Sf. Francisc de Assisi va avea în sec. XIII, o întâmpinare de neîncredere din partea papei. „Mergi și predică la porci"i s-ar fi spus, iar el s-a supus – iată o probă a smereniei și ascultării (voturi monahale în afara oricărei negocieri).
[9] *Ibidem*, p. 39, *apud* Delehaye Hyppolyte, *Les Saints Stylites* (Subsidia hagiografica 14), Bruxelles, 1923, pp. CXCIV.

BDD-A29637 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:06:08 UTC)

Sf.Simeon cel Mare (390-459)[10], n. în satul *Sis* din *Asia Mică*, *Cilicia*, părinții *Susotion și Marta*, țărani; nu știa carte, orfan la cinci ani. A început asceza ca „ierbivor". *Sf.Daniil Stâlpni*cul (ucenic al Sf. Simeon – dintre toți sfinții stâlpnici cu numele Simeon, doar el singur este „cel Mare" sau „Bătrânul" , prăznuit la 1 septembrie) n. în satul *Vitaria, Mesopotamia*, părinții creștini, plecat la mănăstire la 12 ani, va fi consilier/sfătuitor al împăratului *Leon I cel Mare (Macheli*), 457-474, mult recunoscător pentru rugăciunile care i-au adus un fiu. *Sf. Luca Stâlpnicul,* care a devenit *impasibil la ger,* a compus trei tropare, unul îi poartă numele în *Minei* pentru ziua de 26 octombrie, putea recita întreaga Psaltire și rugăciuni; *Sf. Stâlpnic Alipie*, cel care a trăit doar cu doi ani mai puțin (99 de ani) decât Sf.Stâlpnic Luca[11]; *Sf. Stâlpnic Lazăr*. S-au găsit date despre *Sf. Stâlpnice Chira și Marana*. „Alipie îl avea pe Dumnezeu în gând, dar și Dumnezeu îl avea cu totul pe Alipie"[12] . *Sf. Alipie* a viețuit în sec. al VII-lea, de fel din *Adrianopole, în eparhia Paflagoniei*, orfan de tată la trei ani, care s-a stins pe vremea împăratului *Heraclie,* iar numele lui *Alipie Kionitul* se tâlcuiește în lb. greacă *Alipios cel fără întristare (a – fără, lipie – întristare*). În mica lui „gheretă"… „stătea deci ca o statuie de bronz"[13], iar într-o colibă, lângă stâlp, trăia mama sa, gata să-i fie ajutor. Faima de *taumaturg*, de înaintevedere, de sfințenie a chemat la pocăință nu numai bărbați, ci și femei (*Eufimia, Euvulia, Maria* – sora sfântului, din alte manuscrise chiar și mătușa, sora mamei, iar într-un final, și mama lui), alcătuindu-se astfel două comunități separate, cu canon stabilit de Sf. Alipie, săvârșeau slujbele în biserică și erau sub ascultarea Sf. Alipie. Găsirea locului de statornicire: găsește o stâncă/capiște (altar păgân al zeului *Mithra tauroleu*)[14], dându-i semnificație creștină prin amenajarea stâlpnică. Va rîndui, la îndemnul *Sf. Eufimia,* „o biserică, mică ce e drept (…) nu pe măsura dorinței sale și nici a strălucirii muceniței, dar nu mai mică decât puterea mâinilor sale"[15]; locul acela îl aștepta prin doi martiri, ale căror moaște, prin gestul construirii micului paraclis, vor fi descoperite.

Traseul vieții și nevoinței acestor sfinți urmează exemplul altor pustnici, dar ei, începând cu Simeon, printr-un accesoriu, au dat elementul esențial unei forme de penitență inconfundabilă[16]. „Ei au fost apostolii comunităților rurale recent convertite la credință în Orient"[17]. Sunt trasee de pelerinaj, coloane-relicvă, semne ale viețuirii ascetice, măsura proximității sacre.

Spre anii 1100 pericolele naturale duc la rărirea știrilor despre asemenea pustnici. Prin sec. al XIX-lea în preajma mânăstirii *Tismana* a viețuit un sfânt stâlpnic.[18] Capul *Sf. Simeon cel Tânăr din Muntele Minunat* se află *la Mânăstirea Neamț.*[19]

În fața asaltului permanent din partea ereziilor, a defăimărilor, știuți sau anonimi, călugării au fost întăriturile, reperele împreună cu *Părinții Bisericii*, cei mai buni dintre cei buni ai Imperiului Bizantin. *Sfinții Ioan Gură de Aur (Hrisostomu)*[20] *, Grigore Teologul, Vasile cel Mare*[21]*, Grigore de Nisa, Sf.Maxim Mărturisitorul, frații sfinți Chiril și Metodiu* împreună cu

[10]Maxim Vlad, Asist. Univ. Drd. Protos.*, „Stâlpnicii – Viața pe stâlp"* www.crestinortodox.ro *„Corespondențe"*
[11]*Ibidem.*
[12]*** *Sfinții Stâlpnici: Simeon, Daniel, Luca și Alipie. Viața Sf. Alipie Stâlpnicul (prima*) Coord. prof.dr. Remus Rus, trad. din lb.greacă de lect. univ. dr. Ovidiu Pop, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2009, p. 313.
[13]*Ibidem*, pp.317-326.
[14]Cultul zeului Mithra era zeul armatei romane, al războinicilor care, la o vârstă potrivită (15 ani) erau inițiați în ritualul sacrificial prin care, puteau deveni puternici și curajoși.
[15]*** *Op.cit., Viața lui Alipie Stâlpnicul (a doua*), p. 351.
[16]Maxim Vlad, Asist .Univ. Drd. Protos., *Op.cit*., p. 35.
[17]*Ibidem*, pp. 113-115.
[18] *Ibidem*, p. 87.
[19] *Ibidem*, p. 12.
[20] După moartea părinților (*Antuza* și *gen. Saturnus*) și a surorii mai mari, împarte averea nevoiașilor, păstrează doar stricul necesar unei vieți de sihăstrie: șase ani de pustnicie.
[21] Proiectul său, *Vasiliada*, un complex de așezăminte pentru săraci, persoane vulnerabile, văduve, orfani, chiar un pavilion pentru boli infecțioase. Va fi inspirația necesară vocației filantropice a societății bizantine. Ana Comnena va scrie la treizeci de ani după moartea tatălui său, împăratul Alexios I Comnenul (1081-1118), despre Complexul

BDD-A29637 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:06:08 UTC)

patriarhul *Fotie,* precum o binevenită treime a vocației de cărturari și dascăli, Sf. *Teodor Studitul*, ucenicii acestuia printre care Sf. *Simion Noul Teolog (949-1022)*, vașnicii athoniți isihaști și fratele lor *Sf. Grigore Palama (1297-1328)*[22] care sintetizează tot ceea ce Sfinții Părinți și tradiția ortodoxă spuseseră. Duhul Sfânt ca energie necreată: pe de o parte inaccesibilitatea lui Dumnezeu, pe de alta, șansa dată de Dumnezeu omului de a se îndumnezeii, de a-l face părtaș la viața Lui.

Declanșatorul credinței, care refuză minciuna, distrugerea, vulgaritatea de orice fel, se află în *Constantinopol.* Aici viețuiesc acei călugări din cetate, este *Sf. Teodor Studitul* (Mânăstirea Studion) *Sf. Simion, Noul Teolog,*[23] cu bucuria și entuziasmul unui sfânt sub carura unui om universal.

Atunci când Imperiul Bizantin, singur, fără ajutor, vlăguit, dar încă impresionant pentru cuceritorul otoman, va cădea (29 aprilie 1453), *Republica monahală de la Muntelui Athos* va fi pentru Răsăritul Europei simbolul unui Bizanț care rezistă. Rezistență spirituală, cărturărească întreținută de sârbi, ruși, români. Pentru prezența românească la Muntele Athos avem cuvintele învățatului rus *Porfiri Uspenski*: „Nici un alt popor pravoslavnic nu a făcut atîta bine pentru Athos cît au făcut românii" [24].

Aici, cu timpul se va concentra, îmbogăți și apoi răspândi *practica isihastă* (isihia=pace, liniște)[25]. Treptat, prin mânăstirile construite, schituri, chilii, danii, locul se va transforma într-o adevărată republică monahică. De aici *Sf. Grigorie Sinaitul* a pornit spre bulgari cu dorința misionară de a răspândi practica rugăciunii neîntrerupte *în* și *pentru* lume, „isihastul în oraș", este trăsătura care caracterizează secolele XIII-XIV.[26] De la Constantinopol, via misiunii călugărilor *lingviști Chiril și Metodiu (sec.al IX-lea),* viziunea patriarhului *(Sf.) Fotie* de răspândire a culturii și spiritualității bizantine la popoarele slave se înstăpânește.

Vocația pustiei (fie deșert, culmi muntoase sau întinderi de apă) găsește la români o desfășurare pe care denumirile locurilor o atestă (Sihăstria[27], Scaunele[28], Pustnicul).

Intregrala spirituală[29] în care *Carpații sunt martyria* românească, *Ceahlăul este Athosul* nostru cu cel mai vestit pustnic (sec. al XVI-lea), *Ghedeon Pustnicul*. În zona Neamțului din

---

filantropic construit de tatăl său, „o a doua cetate în interiorul Cetății cetăților", care, prin hrană, igienă, medicamente, personal specializat, mult superior așezămintelor din Apus. Cf. Constantelos Dimitrios, J., *Filantropia bizantină și asistența socială*, trad. dr. Florina Georgeta Mureșan, DOXOLOGIA, Iași, 2014, pp. 324-353, *apud* Ana Comnena, *Alexiada*, Cartea XV, Cap. 7.

22 În disputa iscată de vicleniile calabrezului Valaam la adresa practicii isihaste, Sf. Grigorie conturează doctrina isihastă care, în esență arată că ființa lui Dumnezeu și energiile Sale divine formează o unitate, deși se deosebesc, la om ajungând energiile/puterile divine, iar nu ființa Lui, care este inaccesibilă omului. Sinodul din 27 mai 1351, în biserica Vlaherne, patriarhul ecumenic Calist I (1350-1353; 1355-1363), proclamă isihasmul doctrină oficială a Bisericii Ortodoxe, cu răspândire în Răsăritul ortodox.

23 Recunoscut de creștinii răsăriteni și nu numai drept cel mai mare mistic din Evul Mediu.

24 Wladyslaw Podlacha, Grigore Nandriș, *Umanismul picturii murale postbizantine*, vol.I, *Pictura murală din Bucovina*, prefață de Vasile Drăguț, cuvânt înainte de Mabel Nandriș, trad. de Grigore Nandriș și Anca Irina Ionescu, note de Grigore Nandriș și Anca Vasiliu, Ed. Meridiane, Buc., 1985, p. 20, *apud* Porfiri Uspenski, *Hristijanskij Vostok, Istorija Afona*, III, Kiev, 1877, p. 334. Cf. pr. prof. dr.Mircea Păcurariu, *Istoria bisericii Ortodoxe Române*, EIBMBOR, Buc., 2006, p. 210.

25 La *Macarie*, scriitor anonim, rugăciunea minții preluată de la ucenicul său *Evagrie* (+399), va deveni rugăciunea „inimii" („Rugăciunea lui Iisus"), inima care este persoana interioară, „eul" din profunzime, care vede prezența lui Dumnezeu „ca pe o trăire, și aceasta cu convingere", niciodată fiind doar partea emotivă a omului, cum se socotește în Apus. Cf. John Mayendorff, *Teologia bizantină. Tendințe istorice și teme doctrinare*, Ed. a II-a revizuită, trad. din lb. engleză și cuvânt înainte Pr. prof. univ. dr. Alexandru I. Stan, Ed. Nemira, Buc., 2011, pp. 101-105.

26 Mitropolitul Serafim, *Isihasmul tradiție și cultură românească*, trad. Iuliana Iordăchescu, Ed. Anastasia, Buc., 1994, pp. 52-61. Titlul lucrării în lb. franceză *Roumanie, tradition et culture hesychaste*, editura mănăstirii cisterciene Bellefontaine din franța (în 1987 și 1992). Versiunea în lb. engleză apărută în SUA, 1992.

27 Prin *sihastru/ sihăstrie* se traduce în românește cuvântul *isihast.*

28 De la obiceiul călugărilor de a dormi două-trei ore, precum schimnicilor.

29 Dumitru Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Membru al Academiei Române, *Din istoria isihasmului în ortodoxia română*, Ed. Scripta, Buc., 1992, pp. 12-13.

BDD-A29637 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:06:08 UTC)

Moldova au sosit (sec. al XVIII-lea), împreună cu ucenicii lor (iscusiți copiști și traducători), doi isihaști ucrainieni de obârșie româno-rusă, *Vasile de la Poiana Mărului și Paisie Velicikovski*; alături de *călugărul cernican Gheorghe* vor întări trăsătura athonită a monahismului românesc. Cunoșteau tradiția monahală din Moldova, fără opresiunea turcilor (Orientul grec) sau restricțiile stăpânirii rusești. Sf. Paisie a adus de la Athos, pentru prima oară la noi, fragmente ale *Filocaliei. M*ulțime de manuscrise scrise de el în slavonă își așteaptă descifrarea. Influența lor duhovnicească și culturală merge spre sudul Dunării și spre Rusia, acolo unde, în Thebaida Nordului[30] (lăsând mult în urmă Novgorodul) viețuiesc sub o formă de ascetism extrem, *călugării cu aripi*[31].

Domnitorii români, aidoma împăraților bizantini[32] aveau duhovnici isihaști, așa cum este *Sf. Nicodim de la Tismana* (+1406) pentru domnii Țării Românești *Nicolae Alexandru Basarab (cu care se înrudea), voievodul Vlaicu, voievodul Radu I; Daniil* - sfânt călugăr *Ioanichie* sihastru în locurile *„Călărețului trac" (biserica de la Cetățuia, jud. Ialomița*), călăuza de taină pentru *voievodul Alexandru cel Bun*; *Daniil Sihastrul* pentru domnul Moldovei *Ștefan cel Mare*. Dintre călugări cu viață îmbunătățită se vor ridica episcopii de nădejde ai domniilor românești[33].

*

Mânăstirile din Irlanda, Catalonia, abațiile aparținătoare mănăstirii Saint Cluny centre de cultură - universitățile europene aici își au începutul. Misionari ai credinței, ai cărții, vor trece dintr-o parte în cealaltă a continentului european, din Constantinopol la Vatican și din Catalonia la Kiev și Novgorod.

Cultura europeană și-a avut dascăli mânăstirești. A fost o vreme când organizarea socială, economică, juridică a Europei a părut sufocată, în lipsa legilor, de cutume barbare. În tăcere și discreție, călugării au știut să păstreze valori culturale inestimabile, până când au socotit că societatea era îndeajuns de așezată pentru a-i fi transmise.

*

Mircea Eliade, istoric al religiilor, personalitate academică recunoscută ca atare, arată că așezările omenești au apărut și dăinuit în preajma unui sanctuar, atunci ctitoriile mânăstirești (*Neamț, Putna, Bistrița, Curtea de Argeș, Sâmbăta de Sus, Cozia*) sunt sanctuarele identității de neam în istorie.

BIBLIOGRAPHY

BĂLAN, Ioanichie, protosinghel, 1990, *Patericul românesc,* Galați, Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos.
COSTANTELOS, Dimitrios J. (2014), *Filantropia bizantină și asistența socială,* Iași, DOXOLOGIA.
EVDOCHIMOV, Paul (1993), *Vârstele vieții spirituale*, București, Christiana.
MARROU, Henri-Irénée, (1997), *Istoria educației în antichitate*, București, Meridiane.
MAXIM, Vlad (2007), *Priveliștea lumii, Stâlpnicii în spiritualitatea monahală. O introducere*, București, Platytera.
IDEM, *Stâlpnicii – Viața pe stâlp*, www.creștinortodox.ro *„Corespondențe"*.
PĂCURARIU, Mircea (2006), *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, București, EIBMBOR.
PODLACHA, Wladyslaw, Nandriș, Grigore (1985), *Umanismul picturii murale postbizantine*, vol.I, *Pictura murală din Bucovina*, București, Meridiane.
SERAFIM, mitropolitul (1994), *Isihasmul și cultura românească*, București, Anastasia.

30 In replică la Thebaida egipteană, „patria" asceților.
31 Acești călugări aduc aminte de metoda radicală folosită de Origen (castrare).
32 Vezi p. 2.
33 Protosinghel Ioanichie Bălan, *Patericul românesc*, Ed. a II-a, Ed. Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, Galați, 1990, p. 110 ș. u.

BDD-A29637 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:06:08 UTC)

*** *Sfinții Stâlpnici: Simeon, Daniel, Luca și Alipie. Viața Sf. Alipie Stâlpnicul (prim*a) (2009), Alba Iulia, Reîntregirea.
*** *Sfinții Stâlpnici: Simeon, Daniel, Luca și Alipie. Viața Sf. Alipie Stâlpnicul (a doua*) (2009), Alba Iulia, Reîntregirea.
STANILOAE, Dumitru (1992), *Din istoria isihasmului în ortodoxia română*, București, Scripta.
TIHON (*Șevkunov*), arhimandrit (2013), *Sfinții nesfinți și alte povestiri*, Galați, Egumenița.
www.cuvântortodox.ro
www.creștinortodox.ro
www.wikipedia.ro

BDD-A29637 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:06:08 UTC)